

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΤΟΥ Κ. ΣΤΑΜ-ΣΤΑΜ.

Ο ΕΥΖΩΝΟΣ

Κυανή, άπλωτή, άρυτίδωτη και ξάστερη χόρταινε και άνακλουσε ήλιο ή λίμνη της Δοϊράνης.



Ένας πληγωμένος εϋζωνος ήταν άκουμπισμένος σ' ένα δέντρο.

Άδιάφορη και άσυγκίνητη στών κανονιών τούς θρόνους και της μάχης τούς θυμού. Ψαράκια γλυσα, οϋσαν στα γαλανά νερά, ύδροχαρή φυτά άναδυόντουσαν στην επιφάνεια για να ρουφήξουν λίγο ήλιου φως. Δάση βαρειά τριγύρω, στις μακρυνές τις όχθες της, και λεϋκες και λιτιές έδω κοντά, βάτα και πλατάνια και καλάμια και άγριοτριανταφυλλίες και δενδρομολόχες άγριες, ρίχναν τούς ίσκιους τους μέσα στα νερά.

Άπό τόν διπλανό δρόμο της λίμνης,

κίνησις και χαλασμός. Στρατιώτες πάνε κι έρχονται, μουλαρία μ' όρειβατικά περνούνε, πολεμοφόδια άπάνω σ' άλλα και κύματα θολά στρατού ώθουνται προς τά θόρεια και τ' άνατολικά.

Και ιδρωμένοι και με νευρικές κινήσεις αξιωματικοί, έπιστατούν στη μεταφορά άσθέστου. Γίνεται γρήγορα και βιαστικά μια έργασια άπολυμάνσεως του μέρους.

— Τί συμβαίνει;

Ένας πληγωμένος εϋζωνος, άκουμπισμένος κοντά σ' ένός δέντρου τόν κορμό, μās δίνει την πληροφορία:

— Χουλέρα! Έχει χουλέρα, δέν τó ξέρ'ς;

— Χολέρα κι' έδω πέρα;

— Πώς, δέν του ξέρ'ς του λόγου σ'; Νά, ιδώ για, άπουπίσου, θάψανε τρεις δικούς μας χουλεριασμένους του προϋί...

— Και πού θρέθηκε δώ πέρα ή χολέρα;

— Την άφήσαν' οί Βουλγάροι, για να μās κουλλήσουν κι' μās. Λένε πώς ρίξαν χουλεριασμένους κι' στη λίμνη για να μās μαγαρίσουνε.

— Είσαι και πληγωμένος!

— Άστη τή λαβωματιά. Με τή χουλέρα τί με κάν'ς. Ένα ξαδερφάκι μ' πέθανε προϋές...

— Πού;

— Νά ιδώ σά παρακάτ', στοϋ Χατζή-Παλουκι, πώς τόν λέν;

— Χατζή-Μπειλίκι.

— Χατζή-Μπειλίκι, γειά σου. Ήμασαν μαζί κι' άξαφνα τόν πιάνει έννας πόνους, πέφτει και στριφουγύριζε κάτου,



Οι νοσοκείμοι ρίχναν αφυνο άσθέστη καταγής.

καταγής σαν μισουκομμένου φειδ'. Και μαύρισε και μαύρισε σαν τούς κουλασμένους. Δέν πρόκαμα να τούν ιδώ καλά και τούν πήραν' κι' πάει... Και τί νάκανα κι' έγώ ού καφίρός;... Νά φυλάγισ' μου είπι ού γιατρός. Πώς να φυλαχτώ; Και άπό ποιόν να φυλαχτώ;

Βούλγαρους είνε να τούν κυνηγήσου; Χουλέρα είν' αυτή!... Θανατικό κατηραμένο, δξου άπ' ιδώ!... Του πόδι μ' είνε τσακισμένο, καλύτερα να μου κοπή και τ' άλλο, μά χουλέρα, να φυλάη ού Θιός!.. Καταραμένο, είπα, πρᾶμα!... Νά φυλάη ού Θιός!... Μά πώς να μās φυλάη;... Χουλέρα είν' αυτή!... Μ' θά γλυτώσου, τ' άχα;... Νά, τώρα για, με που νάει κ' ή κοιλιά μ'!...

— Πρόσεχε, μήν τρως δ,π να θρής!...

— Μ' και τί να φάου; Δυό μέρις έχου νηστικός!... Άπου τότες πού χτυπήθ'κα.

— Μή σε πονάει άπό την πείνα ή κοιλιά;...

— Ποιά πείνα' έχου πείνα; Μου κάνει όρεξ' για φαί;

— Θέλεις να σου δώσω λίγο ψωμί και τυρί πού έχω στο σακκίδιο; Πρέπει να φας λιγάκι. Τόσο αίμα έχασες.

— Μ' κι' πάει κάτου του φαί;

— Τί διάολο, εϋζωνος έσύ και τάχασες;

— Πώς; Πώς είπις; Τάχασα; Τάχασα Ιγώ;... Και τί να χάσου; Και γιατί να τά χάσου; Μήπους φουθήθηκα μήν σκουτουθώ; Σάν μās πήραν για τούν πόλεμ', κάναμε του σταυρό μας όλοι κι' είπαμι: «Θέ μ' δώσει να μη γυρίσουμε πίσου ντροπιασμένοι, και όποιους θέλεις άς γυρίση πίσου άπου μās». Δέ μās φουβίζ' ού θάνατος.

Γλυκός είνε ού θάνατος πού'ρχεται άπου τού δόλι...

Κι' αν σκουτουθής, σκουτώθηκες... Μια ψυχη είν' αυτή. Μά θά πās σαν παλληκάρ'. Σφαγάρι, όχι ψουφήμι!... Οδλοι θά σι μελετάνε στο χουριό και θά σι σχουράη κι' ού πās σι κάθι λειτουργία. Μά να πās άπου χουλέρα!... Θέ μ', φύλαξέ με!... Σε ρίχνουν στούν άσθέστ' κι' πās σαν του λυσασμένου του σκυλί!... Είδ'ς χουλεριασμένον;

— Είδα!

— Ού Θιός να σ' άξιώσ' τέτοιου πᾶμα να μη ξαναϊδής! Σου κόβει λένε τ' άντιρά σ' και γίνεσαι μαύρους, πράσινους, μιλιτζανής, σαν τούς άφουρισμένους!... Κι' ούτε παπās, ούτε «Θεός σ'χωρέση», ούτε λιθάνι, ούτε κηρί!... Σάν τούς άφουρισμένους, να πιθάνου Ιγώ;... Θέ 'μ, φύλαξέ με!... Κι' έκαμε τó σταυρό του.

— 'Ησούχασε. Δέν είν' τόσος ό κίνδυνος!... Δέν πρέπει να φοβάσαι τόσο!...

— Πώς; Πώς; 'Ιγώ να φουθηθώ!... 'Ιγώ, πού δέν φουθήθηκα τσ' Τούρκους κι' τσ' Βουργάρους;... 'Ιγώ, πού δέν φουθήθηκα μπόμπις, κανόνια, σφαίρες;... Μά θέλου να πιθάνου ώμουρφα!... Σάν άντρας, να πιθάνου. «Σφαγάρι» είπα, μά όχι κι' ψουφήμι!...

Και δέν είχε άδικο. Ή εικόνα εκείνων πού πέθαιναν άπό τή χολέρα, ήταν τρομερή!... Άκόμα σκέπτομαι τις στιγμές εκείνες και άνατριχιάζω. Τόν γενναίον εκείνον Ρουμελιώτη, πού πέρασε με πηδήματα θανάτου σαν πηδήματα γιορτής τó Σαραντάπορο, τά Γιανισα, τó Κιλκίς, κρα-



και στριφουγύριζε στοϋ χώμα καταγής, σαν μισουκομμένο φειδ'.



Κι' θά σι σχουράη κι' ό πās σε κάθε λειτουργία...

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΦΡΙΚΗΣ

ΤΟΥ Ζ. ΡΟΣΝΥ

ΖΩΝΤΑΝΟΙ ΣΤΟΝ ΤΑΦΟ

ΜΟΥ φαίνεται, είπε ο Πέτρος Στεφάνοβιτς, ότι ο μεγαλύτερος δήμιος που γέννησε ή ρωσική 'Επανάσταση, είναι κάποιος Σαβώφ, ο οποίος έδρασε στην περιφέρεια του Κέρμ. Ήταν μονόφθαλμος, με άγρια μαλλιά, με πρόσωπο ζαρωμένο, με στόμα καρχαρία, με δυο χέρια μακρὰ σαν του γορίλλα. Κατέλυσε εύκολα τις αρχές της περιφέρειας του με την βοήθεια μιας όρδης Καλμούκων, Κινέζων, Κιρκασίων, ανθρώπων των κατέρων, του σκοινοῦ και του παλουκιοῦ, τους οποίους ἐπλήρωνε με χρῆμα, με τρόφιμα, με γυναίκες, μετά την ἐκτέλεσι των ληστειῶν τις ὁποῖες ἀνέθετε σ' αὐτούς.

Ὁ Σαβώφ συγκέντρωνε τὰ τρομερώτερα ἐλαττώματα. Γι' αὐτὸν ἡδονὴ δὲν ὑπῆρχε ἂν δὲν συνωδεύοταν με θασανιστήρια. Κάθε μαρτύριο τοῦ προξενούσε εὐχαρίστησι και κάθε μέρα ἐφεύρισκε νέα μαρτύρια. "Ενα ἔγκλημα τοῦ κακούργου αὐτοῦ μοῦ ἔκανε ἰδιαίτερη ἐντύπωσι γιατί ὑπῆρξα μάρτυς του. Ήταν ἡ λεγόμενη «Τιμωρία τοῦ λάκκου».

Εἶχε διατάξει νὰ σκάψουν ἕνα μεγάλο λάκκο με ἀπότομες πλευρὲς στὸ γειτονικὸ δάσος τοῦ Κέρμ.

Τὸ δάσος αὐτὸ ἐφρουρεῖτο ἀπὸ διαλεγμένο σῶμα κακούργων, ἡ πίστις και ἡ ὑπακοὴ τῶν ὁποίων ἐξασφαλιζόταν με συνεχῆ δῶρα. Ὄταν ὁ λάκκος ἐτοιμάστηκε πειὰ, διέταξε νὰ ὀδηγήσουν ἐκεῖ ἑπτὰ ἄντρες. Τέσσερες ἦσαν ἐρυθροὶ φρουροὶ που εἶχαν στασιάσει, ὁ πέμπτος, ἕνας ἀλήτης, ὁ ἕκτος κάποιος γέρος γαιοκτήμονας και ὁ ἑβδομος ὁ φίλος μου Σ...

Ὁ Σαβώφ, διέταξε, ἀφοῦ τοὺς μισολιποθύμησαν ἀπ' τοὺς ραβδισμοὺς, νὰ τοὺς ἐτεβάσουν στὸ λάκκο. Καὶ καθὼς ὁ ἀρχηγὸς τῶν φρουρῶν ρωτοῦσε τί τροφή θὰ τοὺς ἔδιναν, ὁ δικτάτωρ τοῦ Κέρμ ἀπάντησε με τὸ κατὰ χθόνιο και πένθιμο γέλιό του:

— Θὰ τοὺς δίνης κάθε μέρα νερὸ ἀφθονο μονάχα.

τῶντας πάντοτε ἀλύγιστη τὴ λόγχη του ἐμπρὸς, τὸν "Ελληνα ἐκείνον χωρικὸ, που ἐξετινάχθηκε γιὰ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὸ ἥσυχο και ἀπόμερο χωριὸ του στὴν ἄκρη τῆς Βαλκανικῆς, και ἐστροβιλίσθηκε με ἄκμαῖο πάντα φρόνημα, σαν νὰ χόρευε τυροῖχιο χορὸ, μέσα στὸν μεγάλο τοῦ θανάτου σίφουνα, δὲν τὸν φόβιζε ὁ θάνατος αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ἀλλὰ τὸ εἶδος τοῦ θανάτου.

"Ἦθελε θάνατον ὠραῖο, θάνατον ἀνδρείου, θάνατον ἀποδοτικὸν ὑπὲρ τῶν ὄλων και ὄχι θάνατον ἐξευτελιστικὸν, ἄσχημον, ἀνάξιο, θάνατον φρικαλέο, θάνατον σκυλίσιο, θάνατον ὀργῆ Θεοῦ!... "Ενας νοσοκόμος πλησίασε:

— Νὰ σηκωθῆς ἀπὸ δῶ πέρα, εὐζωνά. Θὰ ρίξουμε ἀσβέστη, τοῦ εἶπε.

— Πολὺ ἀσβέστη φέρανε και ρίχνουνε ἰδῶ γύρου, μοῦ εἶπεν ὁ εὐζωνάς. Τί τρέχ';

— Αὐριο-μεθαῦριο ἔρχεται, καθὼς μοῦπανε, τὸ Γενικὸ Στρατηγεῖο ἐδῶ πέρα και φαίνεται πὼς ἀπολυμαίνουν γι' αὐτὸ, τοῦ ἀπάντησα.

— Τοῦ Στρατηγεῖου;

— Ναί.

— Κι' οὐ Βασιληᾶς;

— Βέβαια, κι' ὁ Βασιληᾶς.

— Παναγία, βουήθησε!... ξεφώνισε ὁ εὐζωνάς και ἄρτισε νὰ σταυροκοπιέται.

— Γιατί κάνεις τὸ σταυρό σου; τὸν ρώτησα.

— 'Αμ' Βασιληᾶς εἶν' οὐ Κουσαντίνους, γιὰ εὐζωνάς κι κίνησ' νᾶρθ' ἰδῶ!...

ΣΤΑΜ. ΣΤΑΜ.

— "Εχουν νὰ φᾶνε, πρόσθεσε γελῶντας σαρκαστικὰ.

Τὴν πρώτη μέρα οἱ καταδικασμένοι κατεῖχοντο ἀπὸ ἕνα εἶδος ἐκπλήξεως ἡ ὁποία ξεσοῦσε σὲ ξαφνικὲς κρίσεις φρίκης. Περίμεναν νὰ θανατωθῶν με κάποιον ἄγνωστο βασανιστήριο. Τὴν δεύτερη μέρα ἡ πείνα ἄρχισε νὰ τοὺς θερίζη. Ἡ πείνα αὐτὴ αὐξήσε τρομερὰ τὴν τρίτη μέρα. "Αν και οἱ κατάδικοι τοὺς θερμοπαρακαλοῦσαν, οἱ φρουροὶ δὲν τοὺς ἔδιναν παρὰ μόνο νερὸ καθαρό. Τὸ βράδυ τῆς τρίτης μέρας ἕνας ἀπὸ τοὺς περισσότερο πεινασμένους, ἕνας Καλμούκος με πρόσωπο λεοπαρδάλεως, ρίχτηκε κατὰ τοῦ ἀνισχύρου ἀλήτη, ὁ ὁποῖος εἶχε μαζευτῆ σὲ μιὰ γωνιά, και βύθισε τὸ μαχαίρι του —εἶχαν δώσει σ' ὄλους ἀπὸ ἕνα μαχαίρι— στὴν καρδιά του.

Δὲν τολμῶ νὰ σας περιγράψω τὴν φρικιαστικὴ σκηνὴ που ἐπακολούθησε. Μάθετε μόνον πὼς ὅταν νύχτωσε, ἕνα μέρος τοῦ πτώματος εἶχε καταβροχθισθῆ πειὰ. Τὸ ὑπόλοιπο φαγώθηκε τις ἄλλες μέρες. Ὁ φίλος μου Σ... ἀντιστάθηκε πέντε μέρες στὴ σκληρὴ δοκιμασία τῆς πείνας και δὲν ἄγγιξε διόλου ἀνθρώπινο κρέας.

"Ὄταν δὲν ἀπομεινε τίποτε πειὰ ἀπ' τὸ πτώμα, ἡ πείνα ἄρχισε νὰ τριβελίζη πάλι τὰ στομάχια και ἤρθε ἡ σειρά τοῦ γέρου γαιοκτήμονος. Τὸ πτώμα του ἔφτασε γιὰ μιὰ ἐβδομάδα. "Υστερα ἡ πέντε μέρες που ἀκολούθησαν, πέρασαν μέσα σὲ μιὰν ἄγρια ἀναμονή. Ὁ καθένας ἔπαιρνε ὅλες τις προφυλάξεις γιὰ ν' ἀμυνθῆ και νὰ μὴ τὸν σφάξουν και τὸν φᾶνε.

Θὰ θυσιάζαν χωρὶς ἄλλο στὸν βωμὸ τῆς πείνας, στὸν

πιὸ ἀπάνθρωπο και πιὸ ἀδυσώπητο ἀπὸ τοὺς βωμοὺς, και τὸν φίλο μου Σ... Ήταν ὁμως ἕνας ἄντρας εὐρωστός και εὐκίνητος και τὴν γλύτωσε. Τότε ἄρχισε ἕνα εἶδος μονομαχίας μεταξὺ ἑνὸς Κιρκασίου και ἑνὸς ὑψηλοσώμου Ρώσου. Ὁ Κιρκάσιος τὸν σκότωσε, πληγώθηκε ὁμως κι' αὐτὸς τόσο βαρεῖα

ὥστε δὲν μπορούσε νὰ ἀμυνθῆ πλέον, και ὅταν τὸ πτώμα τοῦ Ρώσου κατεβροχθίσθη ἀπ' τοὺς ἐπιζῶντας, ἤρθε ἡ σειρά τοῦ Κιρκασίου. Μὰ αὐτὸς εἶχε πεθάνει ἐν τῷ μεταξύ.

"Εμειναν πειὰ τρεῖς μόνον ἄντρες. Ήσαν σχεδὸν παράφρονες. Στεκόντουσαν ὁ ἕνας μακρὰ ἀπ' τὸν ἄλλο και κυτταζόντουσαν σαν ἄγρια θηρία. "Ὅ,τι ἦταν νὰ γίνῃ, ἐγινε. Καὶ δὲν ἀπόμειναν πειὰ παρὰ δυὸ μόνον ἄντρες, ὁ φίλος μου Σ... και ἕνας ἄλλος Ρώσος. Κίτρινοι σαν πεθασμένοι, ξεροὶ σαν κόκκαλα, με μάτια βαθουλωμένα, εἶχαν καταντῆσει σωστὲς σκιές. Ἄλλὰ ὅταν φαγώθηκαν και τὰ τελευταῖα κομμάτια τοῦ τελευταίου πτώματος, τὰ δυὸ αὐτὰ φαντάσματα ἄρχισαν νὰ βασανίζονται και πάλι ἀπ' τὸ μαρτύριο τῆς πείνας. "Ὡς τὴ στιγμή ἐκεῖνη ὁ φίλος μου Σ... δὲν εἶχε σκοτώσει κανέναν ἀκόμη. Εἶχε μόνον ὑποχωρήσει σὲ μιὰν ἀνάγκη που γινότανε τόσο περισσότερο ἀκατανίκητη, ὅσο ὁ νοῦς του ἐξασθενοῦσε και ἐδεσπόζετε ὀλοένα περισσότερὸ ἀπὸ τὸ ἐνστικτο τῆς πείνας. Ὡστόσο μιὰ τελευταῖα ἀναλαμπὴ τῆς συνειδήσεώς του τὸν ἐμπόδιζε νὰ χύσῃ αἷμα. Δὲν ἤξερε τί θὰ συνέβαινε ἂν ὁ ὑστατος σύντροφός του δὲν τοῦ ἐπετίθετο. Ἐκεῖνος ὁμως τοῦ ρίχτηκε και ὁ φίλος μου ἀμυνόμενος τὸν σκότωσε.

"Εμεινε μόνος... "Υστερ' ἀπὸ λίγο δὲν ὑπῆρχε πειὰ τίποτε, τίποτε γιὰ νά... φᾶν...

Ὁ ἀφηγητῆς διέκοψε τὴν διήγησί του και με κεφάλι χαμηλωμένο και συνωφρωμένος, ἐσκέπτετο.

— Καὶ ὁ φίλος σας πέθανε; ρώτησε κάποιος ἀπὸ μᾶς.

— "Ὄχι, ἀπάντησε με πικρία ὁ Πέτρος Στεφάνοβιτς. Ήταν σχεδὸν ἐτοιμοθάνατος, ὅταν οἱ ἐπανιστάται τοῦ Κέρμ ἐσκότωσαν τὸν Σαβώφ και ἀφοῦ ἔδιωξαν τοὺς ἐρυθροὺς, ΜΕ ἔβγαλαν ἀπ' τὸν λάκκο.

I. ΡΟΣΝΥ

Προσεχῶς στὸ «ΜΠΟΥΚΕΤΟ»
ἡ καταπληκτικὴ ἱστορία μιᾶς ἐπικῆς θα-
σίλισσας τῶν ἐλληνικῶν βουνῶν.
Η ΖΩΗ ΚΑΙ ΟΙ ΑΘΛΟΙ
ΧΡΥΣΩΣ ΤΗΣ ΚΑΠΕΤΑΝΙΣΣΑΣ
ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ ΦΟΒΕΡΟΥ ΚΑΙ
ΤΡΟΜΕΡΟΥ
ΚΑΠΕΤΑΝ ΔΙΑΒΟΛΗ

